

4. 6. 2026

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí

„Soutěžit právní službu na cenu považuji za ryzí sebevraždu,“ říká Mgr. Jan Hrazdira, jeden ze zakládajících společníků kanceláře HKDW Holásek. V rozhovoru pro Studio epravo.cz mluvíme o tom, proč se právní služba stala komoditou, proč stát opakovaně útočí na důvěrnost vztahu advokát-klient, jak vypadá kvalita českého soudnictví zevnitř a co s advokací udělá umělá inteligence.

Honzo, jsi jeden ze zakládajících společníků HKDW Holásek a v advokacii se pohybuješ bezmála tři dekády. Když se ohlédneš, jaký moment ti nejvíc zformoval pohled na to, co znamená být advokátem – ne jen profesí, ale celým postojem?

Mám vlastně jistou advokátní, řekl bych téměř dětskou deformaci, protože jsem vyrůstal v advokátním prostředí od nejútlejšího věku. Můj pradědeček, kterého jsem nezažil, byl velmi respektovaným advokátem v Lysé nad Labem. Můj děda byl advokátem, uznávaným trestním obhájcem, a hlavně byl předsedou Ústředí české advokacie po dobu zhruba dvaceti let v docela obtížných časech. Myslím, že tam velmi obstál, a kolegové, kteří tu dobu pamatují, na něj dodnes vzpomínají v dobrém jako na zastávce a obhájce advokacie a člověka, který advokacii udržel v určité kvalitě. Oba moji rodiče jsou rovněž advokáti, babička v advokátní poradně číslo 10 pracovala jako sekretářka. Od dětství jsem se tedy v tomto prostředí přirozeně pohyboval. Když mě hlídala babička, byl jsem v „desítce“ v poradně, za dědou jsem chodil do Kaňkova paláce, za rodiči do advokátní poradny v Hradci Králové, kde působili, anebo do jednací síně. To všechno se ve mně nějak slévalo.

Determinujícím zážitkem byla jedna konkrétní příhoda. Do té doby jsem chtěl být veterinář a všechno možné. Stalo se to v mých přibližně patnácti letech. O letních prázdninách jsem si u rodičů a u babičky s dědou vyprosil, že se staršími kamarády můžu v podvečer někam jít – samozřejmě s tím, že tam nebudu konzumovat alkohol, což jsem při nejbližší příležitosti porušil. Měl jsem ale tu smůlu, že po jednom toniku s Fernetem přišla zhruba o půl deváté večer policejní kontrola. Všechny nás zadrželi, převezli do výslechových místností a tam nás odděleně vyslychali jako strašlivé zločince. Zjišťovali, kdo objednal alkohol – někomu bylo přes osmnáct, někomu ne. Já jsem jim celou dobu hlásil, že v jedenáct hodin mám být doma a že tam o mě budou mít všichni strach – to byla doba bez mobilů. Oni na to nedbali. Přivezli nás na chatu, odkud jsme původně byli, někdy v jednu ráno.

Měl jsem samozřejmě sevřený žaludek z toho, že je velký průšvih, že jsem porušil slib. Ale na chatě byl můj táta s dědou a pustili se do těch policistů razantním způsobem vzhledem k tomu, co všechno oni zanedbali, jak s námi jako dětmi zacházeli, neinformovali rodiče, nepřizvali orgán péče o dítě... Mne samozřejmě okamžitě po příjezdu vykázali do vedlejší místnosti a pak jsem měl „zaracha“ zbytek prázdnin, což nebyla hezká záležitost, ale tak hrozně mi imponovalo, že se táta s dědou nesklonili před tou mocí v podobě policistů (jak bylo zřejmě očekáváno) a vlastně zaútočit na to daleko větší zlo, kdy policisté zneužili svou moc a porušili všechno, co šlo. Policisté čekali takovou tu pokornou reakci ve smyslu, že mě rodiče seřvou a budou jim děkovat, že zasáhli – a ono to bylo jinak. Tehdy jsem ležel, poslouchal to z chaty a říkal si: tak tohle já chci dělat, protože tuhle dovednost chci mít. To mne baví.

Litigace, rozhodčí řízení, trestní právo, soutěžní právo – to je široký záběr. Co tě na sporné

agendě drží? Je to ten zápas, hledání pravdy, nebo něco třetího?

Není to o tom, že bych byl člověk sporu — vlastně se nijak rád nehádám. Na sporové agendě mě baví především to, že není šablonovitá. Mám rád příběhy. A vždycky za tím nějaký příběh je. Jde o umění ten příběh nějakým způsobem odprezentovat tak, aby byl atraktivní pro toho, kdo ho poslouchá. Aby ho lépe pochopil, aby ho vnímal v jiných konturách, aby to nebylo jen suché právo. Já třeba nemám příliš rád korporátní agendu, je na mě příliš sešněrovaná, formální, administrativní. Sporová agenda je naopak, řekněme, volnější disciplína, a to mi vyhovuje. Jako člověk mám prostě raději rozvolněnost.

Mluvíš otevřeně o dumpingových cenách advokátních služeb a o marasmu, který tím vzniká. Pojďme tomu dát konkrétní obrysy — co se v praxi stane, když advokát vezme zakázku za cenu, za kterou ji racionálně dělat nelze, a kdo na to nakonec doplácí?

Nejdřív k tomu, o čem se vlastně bavíme, když říkáme dumpingová cena, protože vnímání toho pojmu může být různé. Já se zčásti věnuji oblasti veřejných zakázek a s hrůzou — skutečně s hrůzou — vnímám, že se v rámci soutěží na advokátní služby objevují nabídky v rovině třeba i 400 korun za hodinu i méně. Každému musí být jasné, že za takovou cenu to vůbec není možné „vyrobit“ a že tedy v tom musí být schovaný nějaký čert. I dnes máme v našem etickém kodexu imperativ vážnosti a důstojnosti advokátního stavu. Naprosto legitimně tak vyvstává otázka, do jaké míry je vážné a důstojné — zejména pro vysokoškolsky vzdělaného člověka, který se profiluje jako profesionál určité úrovně, aby vůbec soutěžil na veřejnou zakázku za hodinovou sazbu, která je výrazně pod sazbou, za niž pracují středoškolsky nebo ani ne středoškolsky vzdělaní lidé v daleko méně komplikovaných profesích. To prostě nesedí a nefunguje. Když nic jiného, ona důstojnost tam rozhodně není.

Jaká by byla rozumná cena, je vždycky složité stanovit, nehledě na to, že nad tím visí pomyslný Damoklův meč Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže — aby nepadaly částky, které by mohly být vnímány jako kartelová dohoda nebo cosi podobného. Nicméně si myslím, že je úlohou zákonem zřízené profesionální komory toto téma otevřeně diskutovat. Komora si před nějakou dobou nechávala zpracovávat, tuším někým z tzv. „velké čtyřky“ auditních firem, jakýsi rozbor na dané téma. A nebudu se příliš mýlit, když řeknu, že tam částka jakési pomyslná dolní hranice vycházela zhruba na 2 700 korun bez DPH za hodinu. To bylo s přihlédnutím k tomu, že se bavíme o formátu okresního města, nikoli o Praze, nikoli o nějaké vysoce sofistikované agendě nebo velkém byznysu, ale o standardních službách. Úvaha tehdy byla navázána na plat soudce okresního soudu, aby byl advokát při uvážení svých běžných nákladů na provoz kanceláře materiálně srovnatelný se soudcem okresního soudu, který spor rozhoduje.

Pokud se nějaká cena, notabene v sofistikovanějších úrovních — vrátím se k veřejným zakázkám, ale i ke komerčním soutěžím — pohybuje někde dramaticky pod touto hranicí, měl by tam být velký vykřičník a otázka klienta: jak je to možné, jak to ten advokát dělá? Protože pokud někdo pracuje za cenu, která neodpovídá tomu, aby to celé ekonomicky fungovalo, musí se to někde projevit. V lepším — vlastně nejlepším — ale pro klienta také ne úplně šťastném případě to bude o tom, že se dotyčný poskytovatel právní služby na daném případě chce problematiku teprve naučit, anebo se té věci ve skutečnosti nebude věnovat, protože ji má jen kvůli referenci. Materií bude zpracovávat student nebo prostě kauze nebude věnován adekvátní čas a péče - řekne si, že nějaké penzum hodin je vykázané, a když odpracuje reálně třeba jen čtvrtinu, tak to také bude stačit, objednatel to nepozná. Jakkoli je to nepřijatelné pro advokáta, musíme si připustit, že takové věci se dějí.

Druhý — a obávám se, že nejčastější — případ je nějaký systémový podvod. Všichni zúčastnění vědí, že se příslušná služba za vysoutěženou cenu reálně udělat nedá, má-li vztah ekonomicky fungovat. Ale jsou prostě buď domluveni, nebo nejsou domluveni, ale výsledek je takový, že se přiměřeně více hodin vykáže, aby se celkový výsledek do té normální a funkční cenové hladiny dostal. Buď to dělají

oboustranně vědomě, anebo se to děje jednostranně. Tak či tak to není v pořádku a je to z mého pohledu nějaká forma podvodu. Nemluvě o tom, že i při takto zdánlivě nízké časové sazbě může být ve skutečnosti výsledek klidně dramaticky předraženy.

A je tady ještě možná úplně nejhorší varianta — pokud to advokát dělá proto, že ho na celé věci spíše zajímají informace. A že tak ve výsledku nebude pracovat plnohodnotně pro svého klienta, protože hledá nějakou jinou hodnotu — ať už pro protistranu, což je samozřejmě naprosto strašlivá úvaha, anebo pro jiného klienta, anebo pro rozvoj jiných svých obchodních vztahů. Bohužel, existují i velké advokátní firmy, které mají obchodní model nastavený tím směrem, že jim spíš jde o masu klientů a o data těch klientů. Data jsou dnes velkou komoditou, jsme všichni nějakým způsobem obchodováni, ale nejsem si jist, do jaké míry by sám klient, kdyby o tom takhle uvažoval, vůbec chtěl být zdrojem nějakých informací. Samozřejmě spoléhá na zákonné povinnosti advokáta, což je v pořádku - pro advokáta je porušení důvěrnosti vztahu s klientem nejhorší možný profesní prohřešek, zločin. Ale budme realisté - v každé profesi se najdou lidé poctiví, dbalí profesních a etických pravidel a naopak lidé na „temné straně síly.“

Tohle všechno mě vede k tomu, že je nesmírně důležité - primárně pro klienty samotné! - držet si a vlastně i chtít adekvátní cenu — byť to zní paradoxně. Protože jinak může být ohroženo to, co by ohroženo být nemělo. Ve všech profesích se najdou lidé, kteří nejsou stoprocentně morálně nasměrováni správně. A na všechny nelze přijít, ne všichni se dostanou před Kontrolní radu a Kárnou komisi České advokátní komory.

Veřejné zakázky a komerční tendry — kde podle tebe leží kořen toho, že se právní služba stala komoditou, u které rozhoduje hlavně cena? A dá se ten trend ještě otočit, nebo už jsme za bodem návratu?

Já dlouhodobě ve všech diskusích na toto téma říkám, že považuji za naprosto nesmyslné soutěžit právní službu, tím spíše pak ještě na cenu. Spolupráce s advokátem musí být o individuálním vztahu naproste důvěry. Vidím do řady advokátních kanceláří a kvalita je samozřejmě velmi různorodá, navíc se může lišit dle specializací. Jako klient buď vím, na co si chci tu kterou kancelář přibrat a důvěřuji jí, anebo se chci spolehnout spíše na určitou pověst, zkušenost jiných, nemám být tlačěn vybírat dle ceny. Jde o velmi individuální vztah. I v právu platí, že sice není bezvýhradně vždy přímá úměra mezi cenou a kvalitou, ale všichni tak nějak víme, že obvykle levné věci nebývají úplně kvalitní a naopak to, co má být dobré, skutečně funkční a odolné prostě stojí více. Bonmot „nejsem tak bohatý, abych si mohl kupovat levné věci“ má hlubokou racionalitu. Svět je zaplaven „levností“ a množstvím, marginalizuje se kvalita. Kdysi jsme měli na PF známý citát: „If you think hiring a professional is expensive, wait until you hire an amateur.“

Proč přesto zadavatelé takhle přemýšlejí, neumím úplně říct. Souvisí to s nějakým obecným trendem v naší společnosti — teď myslím v Čechách. Ani v okolních zemích, jako je Polsko, Maďarsko nebo Slovensko, není trh tímto způsobem natolik zdeformovaný. Tam funguje nějaká přiměřená, relativně zdravá hranice. U nás je to jinak. Můžeme se podívat třeba na oblast nákupu potravin: nekouká se na kvalitu, kouká se na cenu - běžný zákazník chce nakoupit co nejlevněji v co největším množství. Že to je plně jedů, ho úplně netrápí. Někakým způsobem v sobě tohle uvažování máme a bude trvat, než se to zvrátí.

Je to ale také o tom, že si lidé — a tím myslím i manažery na nějakých funkcích — neuvědomují, co pro ně advokát znamená a co ten vztah obnáší. Dokud nejsou konfrontováni se skutečně problémovou situací, třeba v rovině trestněprávní nebo v podobě nějakého závažného sporu z nekvalitní smlouvy, kterou jim kdosi připravil, neuvědomují si, jak důležitá je skutečná profesionalita a třeba právě důvěrnost vztahu advokát-klient. Že advokát pro klienta má být svým způsobem nejbližší člověk na světě — minimálně v té věci, kterou mu svěřil. Aby mu mohl říci skutečně

všechno, aby měl stoprocentní důvěru v to, že advokát se bude drát za něj vším, co odborně zvládá, a že je v jeho rukou. Pro advokáta je to standardní věc, ale pro klienta není. Není to jako nákup rohlíku v krámě, kdy mohu jít zítra do jiného obchodu, když nejsem spokojený. Většina lidí přichází s problémem jednou nebo málokrát. Tím spíše — a týká se to i veřejných zadavatelů — mají mít právo říci: tomuto člověku věřím, věřím mu dlouhodobě, chci s ním pracovat.

Rád bych ale rozlišoval dvě roviny. V oblasti běžné komerce, včetně veřejných zakázek, kde by měl advokát pracovat vždy za cenu adekvátní, danou již tím, že je z povahy věci odborník a profesionál na určité úrovni, a v oblasti práce pro lidi, kteří si standardní právní službu finančně nemohou dovolit. Součástí naší profese by měla být automaticky práce *pro bono*. Práce pro korporátní klientelu nebo obecně movitou klientelu, která platí férovou cenu, by měla být dostatečným polštářem pro to, abychom v rámci profese mohli konat dobro zdarma či za cenu extrémně sníženou. Ale taková práce musí být přiznaná. Notabene zadavatel veřejných zakázek není tím, kdo by měl být saturován prací *pro bono*. Měli bychom mít prostor pomáhat lidem, kteří to potřebují — to je součást profese. Není to jen komerce, není to jen byznys. Máme společenskou odpovědnost. Jsme tu proto, abychom obecně chránili lidi, abychom trošku stáli proti státu, a tam, kde to jde, bychom to měli dělat. I to by mělo být vnímáno jako samozřejmost.

Kauza Černý znovu otevřela téma, o kterém by se zdálo, že je dávno uzavřené — důvěrnost vztahu advokát-klient. Proč je tato otázka pro stát opakovaně tak svůdná a co se stane se spravedlivým procesem v okamžiku, kdy by mlčenlivost padla?

Hned na úvod — sám si nepřisuzuji žádné zásluhy na tzv. Lex Černý, ale velice jsem kvitoval, že Evropský soud pro lidská práva vyhověl stížnosti šesti kolegů právě v situaci, kdy policejní orgány a posléze soud použili jako důkaz materiály, které spočívaly v komunikaci mezi advokátem a klientem. Ty pak — i přes protesty obhájců — sloužily jako usvědčující důkazy v trestním řízení. Evropský soud pro lidská práva se advokátů zastal a uložil nám jako zemi přijmout nápravná opatření. Jsme dokonce v jakémsi kvazi-exekučním řízení jako stát, což je velké unikum. A asi ani stávající úprava, kterou máme v novele zákona o advokacii, není úplně dostačující a bude muset být rozšířena tím směrem, že explicitně nebude možno nikdy důvěrnou komunikaci advokáta a klienta zneužívat pro potřeby státu — ať už v trestním, daňovém, nebo jakémkoli jiném řízení.

Jde o záležitost o to smutnější, že tento příběh se vine ještě z dob socialismu, kdy jsem ho skrze svého dědu vnímal. Tehdy ovšem všichni rozuměli, že komunismus je špatně, ten systém je špatně, že stát není kamarád občanů a vlastně jim chce ubližovat — buď jste tedy hodný a srovnaný, anebo má stát tendenci si na vás vyskočit. Advokacie byla v té době jediným ostrůvkem opory a svobody. Skrze dědu jsem vnímal, jak těžké bylo v té době obhájit advokacii vůči systému jako prvek, který musí zůstat zachován, musí být co nejvíce nezávislý, mají-li nějakým způsobem fungovat alespoň zbytky hry na spravedlnost. Esencí prostě je, že advokát musí být absolutním důvěrníkem a nelze to ničím prolomit. Nakonec to soudruzi relativně pochopili a jakž takž respektovali. Nyní v době svobody se stát paradoxně pouští dokonce dál, než co si dovolil tehdy v té době totality a útlaku.

To, že se stát o vlámání do naší profese a o narušení důvěrnosti advokáta a klienta vždycky pokoušel a různým způsobem to zvráceně napadal, se dělo vždy. Myslím si ale, že jsme dnes trošku ztratili ostražitost, protože tady najednou zdánlivě není nepřítel — není tu socialistické zřízení, máme pocit, že stát je vlastně kamarád. Týká se to zejména mladších ročníků, kteří jsou dál od socialismu. My jsme to zažili, máme růžky vystrčené. Mladší kolegové už to tak nemají. Pro ně je stát báječně fungující demokratická instituce, která páchá pouze dobro a chce dobro pro své občany — a slouží jim tak, jak by to mělo být. Nějakou chvíli bude trvat, než zjistí, že tak to není. Stát sice některé věci zajišťuje, ale z podstaty své existence — tak jako každý systém a každá moc — má tendenci bujet, rozvíjet se a svou moc trošku zneužívat. A úředník, který by nám měl sloužit, ve skutečnosti nás chce mít také v té škatulce „poslušné, hodné a mlčící.“ A když nejsme, adekvátně nás potrestat a

zešikanovat.

V rámci toho všeho je strašně důležité tady mít instituci, která je nadána tím, že se jí lze svěřit s čímkoli a že to tajemství zůstane uzavřeno. Mimochodem, my jsme donedávna neměli úplnou důvěrnost vztahu advokát-klient tak, jak ji mají na Západě. Měli jsme vždycky advokátní mlčenlivost, ale to je něco trochu jiného. Mlčenlivost byla o tom, že advokát nemůže nic říci na svého klienta. Tady ovšem šlo o to, že když se u klienta najde komunikace s advokátem — a žijeme v době elektronických médií, dříve to bylo jiné, telefonovalo se a možná někdo něco napsal na psacím stroji, tak když se ta komunikace, v níž se s advokátem něco řeší, vezme a použije, jde o problém, důvěra je prolomena. Buď se to použije v rámci trestního řízení, nebo k drobnému nátlaku, nebo jinak. Vlastně i jen hrozba, že to tak může být, vede k jakési lehké paranoi.

Takový stav prostě deformuje celý systém. Stát má veškeré nástroje, má veškerý aparát, má prakticky neomezené prostředky. Proti němu stojí jeden bojovník — ať už člověk, nebo firma, který má jen své neporovnatelně menší zdroje a svého advokáta. A sakra potřebuje, aby s tím advokátem mohl být úplně otevřený a připravovat se na boj proti té velké hydře, to znamená proti státu.

Sleduješ legislativní procesy směřující k rozšíření různých forem konfiskace majetku. Kde se podle tebe v této oblasti pohybujeme po hraně, za kterou už začíná narušování základních svobod?

Jedná se situaci, která vychází z potřeby implementovat evropské směrnice, ale český přístup jde podstatně dál, než směrnice ukládají. Konkrétně ta, která nás asi nejvíc trápí, je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2024/1260, která se dokonce nazývá směrnicí o konfiskaci majetku. Už samotné slovo „konfiskace“ mě děsí — máme to nějak v paměti usazené. A děsí mě i příběh kolem toho. Mimochodem, Česká advokátní komora samozřejmě na všechny podobné tendence raguje připomínkami a upozorňuje na to, že úprava může být v rozporu s Ústavou a Listinou základních práv a svobod.

Zamýšlená úprava směřuje k tomu, že v zásadě v situacích, kdy nebylo možno odsoudit konkrétního pachatele pro konkrétní trestný čin — to znamená, že stát i přes využití veškerého aparátu nebyl schopen prokázat, že se dotýčný něčeho protiprávního, respektive trestného dopustil — budeme stejně v jiném typu řízení konfiskovat majetek, který přijde státu nějakým způsobem podezřelý z hlediska toho, jak k němu dotýčný zproštěný(!) obžalovaný nebo jiní lidé přišli. Budeme tedy v situaci, kdy budeme mít sebraný majetek, aniž bychom měli odsouzení za nějaký trestný čin.

Při tendenci státu obcházet, zneužívat, ulehčovat si práci — mohl bych jmenovat některé konkrétní policejní složky, které to tak mají nastaveno — si umím představit, jak strašně jednoduše zneužitelné to bude. Když k tomu připočteme zvláště se vyvíjející politickou situaci, podívejme se na Slovensko, umím si představit, jak hrozně moc zneužitelné to může být. Jistě daleko méně zneužitelná a zneužívaná podobná úprava bude v dlouho fungujících demokraciích, kde jsou ty systémy nějak nastaveny. My jsme daleko víc volatelní. Na druhou stranu — podívejme se na Spojené státy, jak tam najednou s příchodem jednoho člověka systém jako celek prakticky zkolaboval. Není to úplně sci-fi, není to kreslení nějakých černých scénářů. To se bavíme o celé společnosti. Současně ale může jít o individuální tragédi pro konkrétního jednoho člověka nebo firmu. Před nějakou dobou jsme ostatně zažili takové ty „zaklekávačky“ finančních úřadů, vzpomeňme na soudce Sotoláře, který cíleně manipuloval protokoly v trestní kauze a dodnes soudí. Teď si představte, že stát dostane do rukou další a silnější zbraně.

V rámci sekce ČAK pro rozhodčí řízení se snažíš prosadit, aby Komora vedla seznam advokátů specializovaných na konkrétní oblasti a působících i jako rozhodci. Proč právě teď? Co by to změnilo pro klienty i pro samotnou profesi?

Pozadí té snahy je v tom, že arbitráž — rozhodčí řízení — je strašně užitečná věc. Velkou měrou nedocenená, zejména v českém prostředí, kde — a teď se zase bavím zejména o velkých obchodních kauzách, složitějších obchodních věcech, stavebních sporech a podobně — s tím soudy ne vždy úplně dobře pracují, řekněme, ať zachovám eufemismus. Arbitráž je nepochybně cestou, takže si myslím, že stojí za to lidem ji trochu přiblížit. Pro mnoho z nich je spojena s něčím neurčitým — nevíme kde, kdo, jak, co. Ano, máme stálý Rozhodčí soud při Hospodářské komoře a Agrární komoře České republiky, máme další dva stálé soudy s nějakou specializací, ale povědomí o rozhodčím řízení tak velké není.

Myslím si, že kdyby v daném směru zafungovala advokátní komora — věřím, že stále věrohodná, stálá samosprávná instituce — mohlo by to přispět dobru věci. Lidé nebo společnosti by se mohli s větší mírou důvěry a spolehlivosti obracet právě na Komoru. Ze seznamu by věděli, kdo z advokátů danou agendu skutečně dělá, a to i s nějakou historií — kolikrát někdo fungoval jako rozhodce, předseda senátu, zastupoval stranu. Je to ukazatel profesní dovednosti. Současně by komora mohla fungovat jako tzv. appointing authority. Pokud by se na ni někdo obrátil — a teď je to ještě dlouhá cesta ke konkrétnímu řešení — předseda komory nebo někdo jiný by mohl být tím, kdo stranám určí rozhodce pro rozhodnutí jejich sporu, případně předsedu rozhodčího senátu.

Myslím si, že je to užitečná věc, a dělám to pro dobro rozhodčího řízení jako celku. Je to dobrý systém, funkční, efektivní. A řada firem, ale i normálních občanů — zejména pak v byznysové rovině — kdyby věděla, že ta možnost je, anebo měla již praktickou zkušenost se soudy, velmi ráda by využila možnosti nastavit si, že rozhodčí řízení je primární formou řešení budoucího sporu. Mohu totiž jako účastník přímo ovlivnit, kdo mi spor bude rozhodovat, a že to bude profesionál, člověk znalý — a to nejen práva, ale třeba i konkrétní hospodářské oblasti. Typický příklad jsou FIDIC spory ve stavebnictví. Není mnoho lidí, kteří FIDIC znají a umějí, a mezi soudci tím spíš ne. Vztáhnu to ale lze na cokoli: obchod, zdravotnictví, banking & finance, franšízové vztahy, licence apod.

Druhý návrh, na kterém pracuješ, je rozhodčí řízení pro advokáty jako navazující možnost po obligatorním smířčím řízení před orgány Komory. Jak by to fungovalo v praxi a proč současný systém řešení sporů mezi advokáty a klienty podle tebe nestačí?

Rozhodně netvrdím, že nestačí. Ale navrhuji jako jednu z možností zavést rozhodčí řízení pro advokáty tam, kde selže předchozí obligatorní řízení smířčí. Dnes zatím jako fakultativní alternativu s tím, že by bylo fajn, kdyby to ve výsledku byla i obligatorní cesta.

Dnes je to tak, že pokud vznikne spor mezi advokáty, primárně má proběhnout tzv. smířčí řízení před komorou — to je povinnost. Schopnost kolegiální kompromisní dohody či schopnost uznat třeba pochybení a vinu by měla patřit k dobrému tónu a k nějaké noblese a úrovni advokacie — a vracím se zpátky k nastavení vážnosti, důstojnosti a úrovně profese, což souvisí i s její cenou. K dobrému tónu by mělo patřit, že se advokáti mezi sebou zásadně nespoří. V první řadě mají povinnost — a máme to v etickém kodexu — ctít závazky víc, než kdokoli jiný, plnit závazky, plnit čestné slovo, chovat se čestně a svědomitě. Pokud by se tak chovali všichni, prostor pro spor by měl být minimální. A když už se to stane, měli by být natolik kultivovaní, i s přispěním Komory, že se pokusí spolu domluvit.

Pokud přesto všechno se smírná dohoda to nezdaří — což se může stát, protože nejsme vždy jen zcela racionální osoby - ego funguje, emoce fungují u každého, to nejspíš nelze nikomu vyčítat — pak nyní spor standardně putuje k soudu. Já si ale myslím, že špinavé prádlo se má prát doma, pokud to jen trochu jde. A v této situaci by bylo vhodnější a šťastnější, kdyby tento výjimečný moment řešili opět kolegové advokáti v rámci rozhodčího řízení, které je z povahy věci důvěrné, uzavřené, rychlé a jednoinstanční, pokud se strany nedomluví jinak. To by jaksi profesi slušelo.

Cesta k tomu, jestli to vůbec někdy bude obligatorní, nebo ne, je strašlivě dlouhá. Zatím je to nápad,

jak arbitráž přiblížit i kolegům advokátům, protože ji málo advokátů zná. A myslím si, že málo advokátů si uvědomuje, že je to další oblast a příležitost — být nejen advokátem, ale i rozhodcem. A musím za sebe říct, že je to strašně hezký pocit, když člověk po letech, kdy se snaží dobrat nějaké spravedlnosti, kdy bojuje za jednu stranu a prosazuje jeden zájem, přičemž výsledek může být všelijaký, má najednou prostor být sám tím, kdo rozhodne dle svého nejlepšího uvážení. Zpravidla máte nějakou obecnou představu spravedlnosti a je fajn někdy mít možnost říci: takhle si myslím, že by to mělo fungovat, tohle je spravedlivé, tohle je férové. Pro jednu nejsem ten, kdo se doprošuje před soudem, ale ten, kdo rozhodnutí a spravedlnost tvoří.

Zastupuješ poškozené v dnes mediálně známé kauze, kterou propíraly Seznam Zprávy — trenér, který si nahrával fotbalistky ve sprchách. Dal jsi si za cíl prosadit změnu trestního řádu tak, aby i poškození měli právo podat odpor proti trestnímu příkazu. Co tě k tomu osobně přivedlo a není absurdní, že právo s poškozeným v tomto bodě nepočítá jako s plnoprávnou stranou?

Já vůbec nemám žádnou sílu navrhnout změnu trestního řádu, ale je to nějaká idea, která vznikla pod dojmem této zkušenosti. Byť na první dobrou jde proti vnímání, kdy advokát rovná se obhájce a obhájce rovná se ten, kdo stojí na straně obviněného, potažmo obžalovaného. Tady se ale bavíme o právech oběti a poškozených. A my jako advokáti samozřejmě zastupujeme i poškozené.

V tomto konkrétním případě byl pachatel odstíhán, ale ve zkrácené formě — byl vydán trestní příkaz a nedošlo na plnohodnotné řízení před soudem. Všechny poškozené dívky tím reálně trpěly v tom smyslu, že se jim nedostalo morální satisfakce. A ne kvůli tomu, že se jim nedostala ani přiměřená finanční satisfakce, ale kvůli pocitu, že pro člověka, který dlouhodobě páchal tyto věci, celé řízení nakonec spočívalo jen v tom, že na začátku jednou šel na policii, něco vypověděl — v tomto případě se doznal, takže nebylo příliš co řešit — a tím to skončilo. Nepřišla fáze, kdy musí jít před soud, k veřejnému soudnímu projednání, kde může být veřejnost a zejména mohou být přítomni poškození, kde se musí dívat do tváře těm, kterým ublížil, kdy se vůči nim bude zpovídat z toho, co udělal. To je trošku jiná disciplína a věřím, že už tato interakce by přinesla nějakou míru zadostiučinění poškozeným, samozřejmě pokud o to stojí. To se zde nestalo. Dívky se ptaly: a co s tím vlastně můžeme dělat?

Bohužel je princip takový, že pokud je rozhodováno trestním příkazem, stížnost proti němu může podat buď obžalovaný, nebo státní zástupce — nikoli poškozený. Poškozený nemá právo trvat na projednání věci před soudem. Toto by stálo za to to změnit — i poškozený by z tohoto důvodu měl mít právo trvat na tom, ať se věc řeší s oním „teátre.“ On totiž sám o sobě značnou úlohu plní. Ostatně i trestní řád umožňuje neuložit trest, pokud bylo již samotné projednání věci dostatečným prostředkem k nápravě. Pracuje se s myšlenkou, že už jen fakt, že probíhá veřejný proces, sám o sobě něco znamená a může na člověka zafungovat do té míry, že dalších sankčních prostředků není třeba. Když se ale rozhodování odbyde jedním dvouhodinovým výslechem na policii a pachatel pak bezstarostně dále běhá po městě, jako by se nic nestalo a vlastně už se ho to ani nedotýká — chybí onen prvek určitého morálního zadostiučinění bez ohledu na výsledek, uložený trest či priznanou materiální náhradu škody.

V kauze jsme se neformálně obraceli na státního zástupce a apelovali jsme: prosím, nesouhlaste s trestním příkazem už čistě z toho důvodu, že několik poškozených si přeje, aby proběhl proces. Nemusel nás samozřejmě poslouchat, trestní řád mu to neukládá, a také nenaslouchal. Nefungovalo tam ani vnímání, že to sice není pravidlo, norma, povinnost, ale že je to v jeho diskreci a že mohl říci: aha, tak tady mám hájit i práva poškozených, a oni to chtějí. Existují samozřejmě jiné situace, kdy naopak poškození nechtějí být znovu traumatizováni a nechtějí absolvovat další jednání, tím spíše veřejné, je jim to nepříjemné, nechtějí tím procházet. Ale v tomto případě o to poškozené skutečně stály, dávaly to patřičně najevo a stejně jim tato základní forma satisfakce nebyla dopřána. Odcházejí

všechny s pocitem značně nespravedlnosti, nefunkčnosti justice. Třeba by tomu státní zástupce mohl víc naslouchat, ale dokud nepůjde o jasné právo zakotvené v zákoně, jako by daná možnost neexistovala vůbec.

Souvisí to s širším problémem vnímání poškozených a jejich postavení v českém trestním procesu. Poškozený má sice nějaká procesní práva, ale není to jako v anglosaském procesu, kde je vnímán jako procesní strana. U nás je někdo, kdo sice sedí vedle státního zástupce, ale příliš toho reálně nezmuže. Máme stále ještě tereziánské vnímání, silné prvky tzv. inkvizičního procesu. Poškozený je na vedlejší koleji.

Odškodňování nemateriálních škod v Česku — ochrana osobnosti, škoda na zdraví — označuješ za absurdní soudní praxi. Kde je rozdíl tak velký, že ho běžný čtenář nepochopí, dokud mu nedáš konkrétní příklad? Můžeš jeden takový sdílet?

Řekl bych to možná obráceně, než jak se ptáš — soudci v této oblasti naopak nejsou kreativní. Všichni se odvolávají na nějakou zaběhlou, zažitou praxi, na minulost a na to, že „*takhle se to přiznává a takhle se to dělá.*“ Vlastně málokterý soudce si dovolí ten pomyslný skleněný strop proskočit a říct: ne, já to vnímám jinak, myslím si, že tento člověk si zaslouží takové a takové odškodnění. Souvisí to s tím, jak vnímáme nehmotné statky obecně. Jsme velmi materiálně ukotvená společnost a hrozně málo dáváme hodnotu věcem, jako je čest, důstojnost, pověst, vlastně i zdraví a život. Hmota — to, co umíme spočítat — peníze, to je fajn. Ale u hodnot nehmotných - a může to být cokoli, včetně např. dobrého jména - máme pocit, že to tak moc nehraje roli.

Věnoval jsem se a věnuji mj. zastupování v oblasti ochrany osobnosti. Jde ale o velmi nevděčné spory - například za pomluvu páchanou z pozice bulvárního plátku, který vydělá velké peníze na tom, že rozšíří úplně lživou, hnusnou fámu — se běžně přiznávají odškodnění v úrovni desítek tisíc; aby byly přiznány stovky tisíc, musí se již jednat opravdu o extrém, něco bizarního. Ve většině případů vzhledem k očekávatelné finanční náhradě a vzhledem k délce řízení v podstatě vůbec nemá praktický smysl se na soud a systém naší spravedlnosti obracet. Vidíte, jak to máme zglajchšaltováno.

Když jsem se historicky díval, kolik se např. standardně přiznává obětem znásilnění — hovoříme o situaci, kdy žena musela projít tím strašlivým traumatem, zásahem do své integrity, do své psychiky, do osobnosti, zásahem na svém těle — průměr (mluvím o průměru, ne o mediánu) je 180 tisíc korun. To je přeci úplně směšné za tak šílenou věc! Proč zdůrazňuji průměr versus medián? Nejde totiž o nejobvyklejší přiznávanou částku, ale skutečně o průměr částek - pokud je někomu přiznáno např. 359 tisíc a někomu jedna koruna, průměr bude 180 tisíc, ale to neznamená, že všichni dostávají kolem 180.000 Kč - bude tam odškodněný za onu jednu korunu.

Tehdy jsem četl rozsudek — to bude ta šokující věc — kde nějaký člověk znásilnil sedmiletého chlapečka. Podotýkám, dá se to dohledat, byla to nějaká mediálně prezentovaná kauza. Pachatel byl bezdomovec. Zástupce poškozeného dítěte chtěl náhradu škody 200 000 korun. A soud nepřiznal nic. Nulu. S odůvodněním, že dotyčný pachatel nemá žádný majetek a vlastně půjde do výkonu trestu. Na to zmocněný zástupce poškozeného správně namítal, že ve výkonu trestu — kde dotyčný bude docela dlouho — může přeci 200 tisíc vydělat. A vracíme se k té morálce: už jen to, že se mu každý měsíc bude něco strhávat a bude muset myslet na to, co provedl, má svou hodnotu. Druhé zdůvodnění toho soudu — a tím se dostáváme vůbec k úrovni souzení a vnímání soudcovské profese — bylo, že se údajně ještě nedá determinovat, zda to na dítě má nějaké negativní následky a zda mu to něco způsobilo! Když něco takového čtu v rozsudku, ježí se mi chlupy a říkám si: proboha, tady je něco strašlivě špatně v samotném základu toho, jak s problematikou pracujeme.

Mimochodem, vloni na podzim Nejvyšší soud ve spolupráci s nějakou organizací dělal statistiku, kde

vycházelo, že průměrně — ne medián — se za smrt příbuzného přiznávají asi 2 miliony korun. Mohli bychom tedy říct, že cena života v české společnosti je průměrně 2 miliony korun. Ale to znamená, že u někoho je to třeba půl milionu a u někoho přiměřeně víc. Zase to není medián.

Říkáš to bez obalu — kvalita českých soudců je tristní. Co konkrétně tím myslíš? Je problém ve výběru, ve vzdělávání, v odpovědnosti, nebo v něčem hlubším — třeba v tom, jak společnost roli soudce vnímá a jak ji odměňuje?

Neexistují jednoduché odpovědi, a pokud někdo říká, že je má, zpravidla to nevede k ničemu dobrému. Svět je složitá, komplikovaná, košatá záležitost. Žádná jednoduchá odpověď neexistuje, ani identifikace jednoduché příčiny. Já jsem dlouhodobě kritikem úrovně českého justičního systému s tím, že říkám: zdaleka není takový problém v zákonech jako v konkrétních lidech.

Mám pocit, že se situace zlepšuje — aspoň tak, jak ji vnímám, a to k soudům chodím relativně hodně, byť v nějaké úžeji geograficky vymezené oblasti. Většinou musím říct, že mám lepší zkušenosti s mladšími soudci. Nicméně, obecně za mne úroveň „souzení v Čechách“ prostě není dobrá v takovém množství jednotlivých případů, že je to pro mě alarmující a mnohdy demotivující. Nebojím se to říkat, ale současně se tím rozhodně nechci dopouštět paušalizace vůči všem či většině soudců. To by rozhodně nebylo fér. Tak jako všude, existují lidé skvělí, průměrní, horší a zcela mizerní. Platí to zcela logicky mezi soudci, tak jako i mezi advokáty. Všude se najdou jedinci, se kterými bych na pivo nebo na kávu nešel a nechtěl jít, u nichž si dokonce myslím, že by v profesi ani neměli být. Mám ale bohužel pocit, že procento nekvality ve všech smyslech toho slova je, alespoň z mé zkušenosti, u soudů nepřiměřeně velké při uvážení toho, jak velkou vládnou mocí. Velmi bych si přál změnu úrovně lidské i profesionální.

Moje teorie — nebo to, co vnímám — je, že je to nedostatek pokory před profesí, nedostatek pokory ve vztahu, řeknu to klidně, k tomu, že tam stojí konkrétní člověk s nějakým příběhem a že já jako soudce nemám jen mechanicky, formálně aplikovat právo. Nejsme stroje, nejsme matematici. Proto nechci, aby spravedlnost úplně převzala AI. Ale vlastně, když se na to podívám, existují příklady soudců, s nimiž jsem měl zkušenost a u nichž si říkám: možná kdyby to řešila AI, bylo by to lepší, profesionálnější z hlediska znalosti, ať už hmotného práva, nebo nějaké specifické oblasti, o kterou v řízení šlo. Do každé kauzy totiž vstupují další prvky mimo samotné právo. Smutné ale je, že by to bývalo bylo lepší i z hlediska toho, co jinak přisuzujeme jen člověku - z hlediska nějaké úcty k tomu, že před soudem stojí konkrétní lidé s konkrétním příběhem a životem, přičemž souzení má být servisem pro ně, nikoli torturou. Ve společnosti teď rezonuje strašlivě kauza s holčičkou, kterou nějaký soudce odebral pěstounům a přiřkl do péče duševně chorému, těžce drogově závislému, nebezpečnému biologickému otci, který ji následně zabil — šílená záležitost. Ale podobné nepochopitelnosti, nad nimiž zůstává rozum stát, nejsou rozhodně úplnou výjimkou. Arogance soudní moci není ojedinělá věc, byť třeba následky nejsou takto okamžité a evidentní. Tu hrozivou nekvalitu vidím až příliš často. Chybí reálná zpětná vazba, chybí skutečná odpovědnost, chybí sebereflexe, chybí již řečená pokora. I sebenekvalitnější soudce, o němž to je obecně známo, dále zůstává soudcem a jen velmi výjimečně se podaří něco s tím dělat. Kazí to pak pohled na celou justici a jméno všem kvalitním, uvážlivým, poctivým a odpovědným soudcům.

Generace koncipientů přichází do profese v době, kdy AI dokáže napsat smlouvu za pět minut a vyhledat judikaturu rychleji než kterýkoli partner. Co se podle tebe v advokátní zkoušce a ve vzdělávání musí změnit, aby z mladých advokátů byli profesionálové — a ne jen operátoři jazykových modelů?

Úvaha vůbec není o tom bránit vstupu AI na trh práva. To už se děje, to už se stalo. S AI se pracuje a bude se s ní pracovat všude. Budeme hledat cesty, jak to dělat správně, eticky, se zachováním nějaké odbornosti a zejména důvěrnosti. Není to o tom se nějak bránit nebo hledat, jak ji nepustit dál.

Určitě to ale bude mít veliké dopady na naši profesi, zejména pokud jde o výchovu mladých. Chtěj nechtěj se pořád pohybujeme v ekonomickém světě a ve chvíli, kdy je pro mě levnější zadat nějaký úkol AI než si vychovávat studenta, potažmo koncipienta, hůře se hledá motivace toho koncipienta vůbec mít. Když ho ale nebudu vychovávat, nezíská odbornou dovednost a nebude schopen posléze kontrolovat výstupy z AI a hodnotit je už z pozice zkušeného právníka... To je jedna část problému.

Druhá část je v tom, že se budeme učit jiným dovednostem. Bude to mimo jiné o tom umět dobře formulovat prompty. Advokátní firmy si budou vytvářet databáze promptů, aby z AI padaly výsledky, které padat mají. A ano, trošku se to posune směrem k tomu, že více půjdeme do těch rovin, kde je přidaná hodnota skutečné dovednosti. V mé sporové agendě, která je málo šablonovitá, je z podstaty věci lidský prvek nezastupitelný, byť AI samozřejmě i zde bude výrazně asistovat. Složitější to bude pro někoho, kdo dělá M&A transakce nebo banking & finance, kde to je, připusťme si, daleko víc o šablonách, byť i zde pokaždé musí dojít na „fine tuning“ a skutečné dotažení logiky, funkčnosti a na nápady mimo šablonu. Ve sporových věcech je to o tom, že mě klient volí nejen proto, že umím právo, ale kromě spolehnutí na absolutní důvěrnost také proto, že nějakým způsobem komunikuji, nějakým způsobem píšu. AI to napíše generativním způsobem. Byť dnes existují systémy, které se učí na podáních konkrétní kanceláře, takže přizpůsobují styl, věřím, že autorský prvek tam zůstane zachován. To je také část toho kouzla — umět příběh prodat tak, aby mu adresát/posluchač více uvěřil, pochopil jej, aby ho více zasáhl. Tohle snad zůstane zachováno.

Co bude dál, vůbec netuším. Ti, co rozumějí AI, říkají, že nelze předvídat vůbec nic. A myslím tím skutečné odborníky na ICT, včetně těch, co působili či působí v Silicon Valley. Říkají: ano, dá se předvídat půl roku, tři čtvrtě roku dopředu. Ale kdokoli říká něco s delším horizontem výhledu je čirý blázen, věštec. Je to exponenciální křivka nahoru a to, co AI dokázala v prosinci a v lednu, je úplně jinde, vzadu, ve srovnání s tím, co dokáže dnes a co dokáže na podzim. Vývoj je tak dramatický, že vůbec netušíme, kam nás to zavede.

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [Tři dekády v advokacii a otevřený pohled na to, co profesi i justici nejvíc škodí](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Vybrané otázky poskytování zdravotních služeb na dálku](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Ombudsman na Maltě - základní parametry a role. A v čem bychom se mohli poučit i my v Česku?](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)